

КІНЕЦЬ ВІЙНИ. МАЙБУТНЄ І ПОЗАМАЙБУТНЄ

1.

Європейські політики та китайські експерти, американські генерали й російські пропагандисти, диванні фантазери й відомі світові аналітики (такі, приміром, як Генрі Кіссінджер), телевізійні красуні з київських популярних каналів й невідомі нікому незчисленні блогери – усі сьогодні, у переддень українського наступу, намагаються виказати провидчий дар і передбачити, чим закінчиться кривава путінська авантюра.

Палітра прогнозів – широчезна. Від думки одіозного прем'єр-міністра Угорщини Орбана, що «тільки у казці може бути ситуація, за якої росію переможуть. У мене не вистачить фантазії уявити, що хтось може перемогти ядерну державу» (Uainfo, 5.05.2023), – до твердої переконаності державного секретаря США Е.Блінкена у кінцевій перемозі України над російським агресором (УНІАН, 19.02.2023). Діаметрально різними є судження про тривалість війни й формулу її закінчення, а також про долю росії та України у повоєнний період.

Прогнозування такого складного, багатофакторного трагічного процесу, яким є війна, вимагає інтелектуальної сміливості, вміння зазирнути у темряву майбутнього – цієї найбільш таємничої, примарної, неіснуючої (бо ще нереалізованої) субстанції, яка невблаганно нависає над кожною людиною, народами, державами, людством у цілому, стаючи згодом реальністю.

Американські військові поділили майбутнє на дві категорії – ближнє (10-15 найближчих років) та дальнє (ПОЗАМАЙБУТНЄ), що виходить поза межі людської уяви й можливого планування нових видів озброєнь. Але справжнім пророкам не заважають ці часові обмеження: так, Вінстон Черчилль зауважив колись, що в майбутньому фашисти називатимуть себе «антифашистами»! Він наче поглянув уперед на 70 років, у поза-поза-майбутнє, побачивши там фашистського монстра – росію, яка на московських парадах 9-го травня рядиться в одязі переможця нацистської Німеччини, а насправді є вірним послідовником Гітлера-Гіббельса. Крім мутанта путіна, В.Черчилль передбачив появу атомної бомби, дронів, ряду нових політичних і технологічних феноменів.

Історія довела, що вожді, диктатори, тиранічні держави, тоталітаристські партії та терористичні суспільні групи, які бажать перетворити підданих на гомогенну покірливу масу однакомислячих, борються за владу понад часом – минулим і майбутнім.

Загальновідомою стала формула великого англійського провидця, письменника Дж.Орвелла (1903-1950): «Хто керує минулим, той керує майбутнім; хто керує сьогоднішнім, той керує минулим».

Чекістська влада росії нав'язує підданам єдиний, сфальшований ідеологами погляд на історію росії, події так званої великої вітчизняної війни, на діяльність Й.Сталіна й, особливо, на Україну («неіснування» її народу і держави), характер її відносин з росією. Маніпуляції з історією, тотальна брехня офіційної російської пропаганди на українські теми підготували ідейний ґрунт повномасштабної війни 2022-2023 років.

Із другого боку треба зазначити, що пізнання правдивої української історії, хоч би якою гіркою вона була, розуміння імперсько-шовіністичної сутності росії, багатоголосся вільних українських дискусій останніх 30-ти років дали нашому народові, особливо молоді, безцінну зброю правди в боротьбі з російською агресією.

Якщо москва є безсилою перед викликом майбутнього – мафіозний режим бандитів і корупціонерів не здатен вигадати навіть казку про комуністичний рай – і не може запропонувати своїм підлеглим нічого, крім війни і грабунку, то Україна має чітке бачення свого майбутнього: перемога над росією як важлива фаза національно-визвольної боротьби українського народу, започаткованої ще в 1917 році, повернення до показників демографічного сталого розвитку, відновлення зруйнованої економіки та інфраструктури, рішуче викорінення советсько-російських корупційних та олігархічних практик, приєднання до НАТО та Європейського Союзу, перетворення України на регіональну демократичну європейську державу, яка в тісному союзі з Польщею та іншими країнами стане на заваді московського гегемонізму.

Власне, реалізація цих планів повоєнного відродження України повинна укластися в часові рамки 10-15 років – осяжного майбутнього, забезпечивши в позамайбутньому надійне існування в новому конкурентному світі, який народжується сьогодні.

Розуміємо, що після закінчення російсько-української війни кардинально зміниться геополітична структура світу, будуть докорінно перебудовані або зовсім зникнуть такі міжнародні організації, як ООН, МВФ, СБ, ВТО та інші, породжені переможцями над Гітлером. Будуть створені нові, післяпутінські організації умовної глобальної Півночі й глобального Півдня. Буде зруйнований і зникне післяялтинський та післягельсінкський світ, бо самі згадки про Другу світову війну з людських душ перейдуть на сторінки історії – стануть далекими, як наполеонівські війни. Кривава російсько-українська війна увірветься в усі спогади й болі кількох поколінь. Після сплеску російської ненависті та китайських претензій на світове панування мрії про ідилічне безконфліктне майбутнє й позамайбутнє здадуться безпідставними.

Звичайно, пам'ятаймо, що майбутнє – цей алогічний, могутній і строкатий потік різноспрямованих подій – майже не піддається раціональному плануванню з лінійних позицій «здорового глузду»: хто думав у році 1913, що через рік спалахне світова війна – не оперно-декоративна, а жорстоко-кривава, з мільйонами жертв, яка докорінно перекроїть глобальну карту і визначить вектор розвитку ХХ століття?

Хто 1926-го міг передбачити штучно організований владою Голодомор-геноцид в Україні 1932-1933 років? Хто, крім найзухваліших мрійників, міг у 1980-х роках повірити в розпад СРСР у 1991 році й проголошення незалежності України? Врешті-решт, хто в році 2012-му, в радісному розпалі чемпіонату Європи з футболу в Україні, міг передбачити збройну агресію росії в 2014-му, анексію Криму і бойові дії на Донбасі? І кому чорна фантазія мог-

ла намалювати повномасштабну ракетно-танкову війну Росії проти України в році 2022-му?

Якщо такі пророки-одинаки були – а вони, безсумнівно, існували – то хто їм повірив?..

І все ж, спробуємо намалювати кілька можливих сценаріїв майбутнього – від найчорніших до найоптимістичніших.

2.

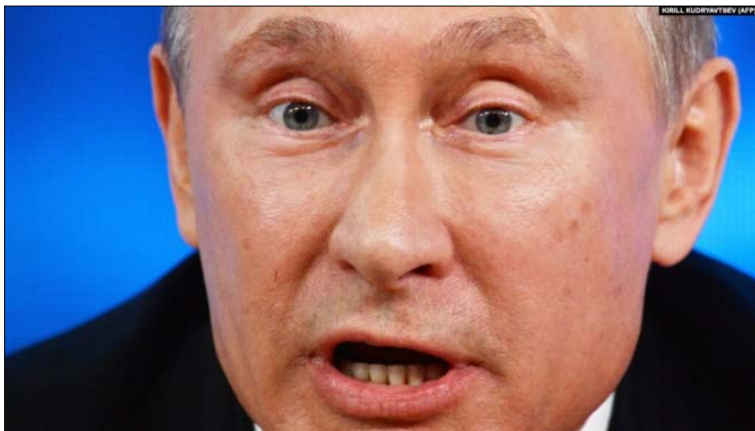
А) ЯДЕРНА ВІЙНА. Несучи поразки на полі бою, програючи війну в Україні, путін і його оточення зважуються на тотальну ядерну війну проти України і країн НАТО. Росія, маючи 1420 стратегічних та біля 2000 тактичних ядерних боєзарядів і 517 розгорнутих носіїв, розпочинає самовбивчу атаку проти Вашингтона, Оттави, Лондона, Берліна, Парижа (чи все ж робить виняток для Макрона і паризьких кафе?), Варшави, Любліна і Жешува (ненависних постачальників зброї Україні), Києва, Львова, Харкова, Дніпра, Одеси (не пожалівши батьківщину Жванецького), Миколаєва, Рівного та Івано-Франківська...

І підпадає під зустрічний масований ракетно-ядерний удар американських (3800 ядерних стратегічних боєголовки) і 215 британських ядерних боєзарядів. Якщо до цього джентльменського обміну смертю долучається Китай (250 боєголовки і гіперзвукові носії), який завдає ударів по Японії та Австралії, а Північна Корея, щоб не відстати від своїх китайських хазяїв, кидає ядерні ракети на Сеул – то кінець людства в цілому надійно забезпечений. Виживуть лише таргани, щури й кілька мавп-павуків у джунглях Амазонки, щоб спробувати знову почати скорботний шлях еволюції.

Хоч як жахливо це уявити, такий сценарій цілком можливий.

В) ПОРАЗКА РОСІЇ, ЛІКВІДАЦІЯ ПУТІНА. Україна одержує рішучу військову перемогу на полі бою над росією, путін ліквідовують чи видаляють з політичного життя його поплічники, які негайно, щоб врятувати свої шкіри і залишки своєї держави, вступають у перемовини з США; війська РФ виводяться з території України, на державному кордоні встановлюється демілітаризована зона завширшки 500 км. Україна стає членом НАТО, росія сплачує Україні репарації, Міжнародний Трибунал засуджує російських військових злочинців та ідеологів й пропагандистів путінського режиму. В Україні панує ентузіазм та оптимізм переможців, бажання чимскоріш залкувати рани, завдані війною. Переважна більшість біженців повертаються в Україну.

С) ВІЙНА ЗАТЯГУЄТЬСЯ, ПЕРЕМОЖЦЯ НЕМАЄ, ПУТІН ЗАЛИШАЄТЬСЯ ПРИ ВЛАДІ. По всій лінії

фронту йдуть важкі бої, Україна знекровлена, її ресурси на грані вичерпання, в суспільстві панують песимістичні настрої, зростає фрустрація й протестні настрої. Доводиться йти на нелегкі компроміси, погоджувачись на болючі втрати території. Головна мета – зберегти державу, почати відновлення країни, домогтись вступу до НАТО як єдиної гарантії безпеки України. Посилюється боротьба за владу в країні, яка переживає глибоку кризу.

Д) УКРАЇНА ПРОГРАЄ ВІЙНУ. Ведеться відчайдушна боротьба за виживання хоча б Західної частини України, для чого вводяться війська НАТО (або миротворчий контингент ООН), столиця переноситься до Львова, держава несе неймовірні демографічні й територіально-інфраструктурні втрати, опиняючись у ролі Південної Кореї.

Принаймні ще 8-10 мільйонів біженців кидають окуповану частину країни. Починається нова українська Руїна, супроводжувана деморалізацією народу і сплеском насильства.

Програш України означає стратегічну поразку НАТО на чолі зі США, втрату Сполученими Штатами провідної ролі на світовій шахівниці, усунення їх у тінь ізоляціонізму, перемогу світового Мордора – Імперії Зла (Китай, росія, Іран, інші країни антидемократичної коаліції), кардинальну зміну світоустрою і перерозподіл ресурсів, що в кінці-кінців обов'язково закінчиться глобальною ядерною війною.

3.

Можна намалювати ще багато проміжних сценаріїв, але представлені чотири базових гіпотези майбутнього є, на мій погляд, цілком прийнятними в якості дискусійних. Хоча, згідно з законом іронії історії, її диявольських гримас, жоден з цих варіантів, на мій погляд, не буде реалізований у чистому вигляді.

Разом з тим, не лише серед українських романтиків, але і в середовищі прагматичних західних політиків і військових оглядачів склалося тверде переконання в стратегічній перемозі України над росією – яка або вже стала доконаним фактом, або невблаганно наближається. Зазначається, що основні цілі путіна у цій війні повністю провалені: Україна, контролюючи 85% своєї території у межах до 2014 року, залишається суверенною незалежною демократичною країною, визнаною світом, яка завдає росії болючих ударів.

Тема перемоги України над росією стала провідною в дискусіях аналітиків з кінця 2022 – початку 2023 рр. Якщо упродовж кількох перших місяців війни серед західних еліт переважала ідея «зробити все, аби Україна не програла», то напередодні 2023 року гору взяла парадигма – «Україна повинна перемогти».

Однак у цій західній діжці меду, яка так приємно підсолоджує українське самолюбство, завжди міститься ложка скептичного дьогтю. Багато аналітиків схиляються до того, що перемога України на полі битви не буде повною, вирішальною, розгромною для росії.

Так, впливовий американський журнал «The Foreign Affairs» в кількох статтях, опублікованих на початку 2023-го року, обговорює різні аспекти російсько-української війни та перспективи й параметри перемоги України. Привертає увагу стаття у квітневому номері відомих авторів – Річарда Гааса та Чарлза Купчана, голови і члена впливової Ради міжнародних відносин США, під знаменною назвою «Захід потребує нової стратегії в Україні. План переходу від поля бою до столу переговорів» (Richard Haas, Charles Kupchan. «The West Needs a New Strategy in Ukraine»). Складається враження, що стаття пев-

ною мірою віддзеркалює погляди Білого Дому і спрямована на зондування реакції України, росії та широкої міжнародної громадськості.

Автори стверджують, що західна політика роздвоєна між цілями попередження катастрофи – поразки України у війні (див. сценарій D) і, хоч як це парадоксально, – КАТАСТРОФІЧНИМ УСПИХОМ України на полях боїв (див. сценарій В), коли путін буде змушений вдатися до ескалації бойових дій (дивись сценарій А). Йдеться про можливу ядерну атаку росії, яка примусить країни НАТО розпочати безпосередню війну проти рф.

На думку авторів, повна воєнна перемога України може стати «пірровою» з огляду на понад 100 000 жертв і втрачено багатьох найкращих підрозділів ЗСУ. Нагадується, що падіння української економіки за рік війни сягає 30%, 8 млн громадян залишили Україну, а мільйони людей стали внутрішньо переміщеними особами. Ця війна завдасть у 2023 році збитків світовій економіці на 2,8 трильйони доларів, а її наслідки відчуватимуться від Франції до Єгипту і Перу.

Автори роблять висновок, що за таких умов Крим і Донбас не обов'язково повинні повернутися під контроль Києва. Вони вважають, що саме зараз (весна 2023) Сполучені Штати мають сформулювати стратегію закінчення війни. Коли український наступ досягне своєї межі (тобто найкращих результатів), треба розпочати переговори з росією про мир. Результатом має стати створення на лінії зіткнення демілітаризованої зони під контролем ООН чи ОБСЄ за участю Китаю та Індії. Також мають розпочатися переговори з росією щодо контролю над озброєннями та архітектурою європейської безпеки. Поділ України й «подарунок» агресору у вигляді окупованого Криму і Донбасу не хвилює авторів – вони наводять приклад існування поділених Кореї та Кіпру.

Р. Гаас та Ч. Купчан роблять цинічний висновок про те, що цілі України перебувають у протиріччі з інтересами Заходу. Якщо концепція «миру», представлена поважними американськими авторами, насправді є «планом Заходу», то провальність цієї ідеї полягає в тому, що будь-яка угода з путіним, а не його наступником, який визнає факт поразки рф, означає:

- залишення міжнародного кримінального злочинця, диктатора росії, при владі на невизначений строк;
- надання можливості путіну та його режиму після деякої паузи й перегруповання сил продовжувати війну не лише проти України, але й проти країн Заходу;
- невиконання путіним будь-яких домовленостей щодо контролю над озброєннями та побудовою архітектури європейської безпеки, яку він так люто зруйнував;
- захоплення російського агресора до нових злочинів;
- стратегічну поразку колективного Заходу коаліцією Зла.

Автори цієї «концепції» навіть не обіцяють Україні компенсацію у вигляді членства в НАТО, пропонуючи натомість неокреслені «гарантії безпеки» з боку США, Великобританії, Польщі, країн Балтії. Між тим, жодні паперові «гарантії безпеки» на кшталт Будапештського меморандуму Україну не влаштують.

Тільки негайне членство в НАТО зможе компенсувати Україні втрати, понесені в результаті вимушеного компромісу. Доводиться дивуватися, м'яко кажучи, наївності досвідчених політиків, бо спроба врятувати пораненого скаженого російського вовка різко погіршує геостратегічну ситуацію самих США в їх зростаючому протиборстві з Китаєм, залишає не лише Україну, але й цілу Єв-

ропу віч-на-віч із непримиренним ворогом свободи і демократії.

Схожі застереження щодо небезпеки кінцевого підсумку війни прозвучали з правого політичного флангу – у заяві екскандидатки у президенти Франції Марін Ле Пен: якщо росія виграє війну, це буде катастрофа, а якщо переможе Україна – це означатиме «початок Третьої світової війни». «Якщо росія виграє війну, це буде катастрофою, тому що всі країни з територіальними претензіями будуть думати, що вони можуть вирішити це з допомогою зброї. Якщо Україна переможе, це означатиме, що НАТО вступило у війну, тому що я переконана, що Україна без допомоги НАТО не може військово перемогти росію. А це означає, що Третю світову війну буде розв'язано» – заявила Ле Пен (Главком, 13.04.2023).

Одночасно з'явилися повідомлення, що Пентагон готує документи капітуляції росії у випадку військової перемоги України, у що вірять американські генерали.

На жаль, українська влада, повторюючи обіцянку звільнити всю окуповану територію України включно з Кримом і Донбасом, не йде далі у своїх публічних заявах, хоча важко повірити, що такі принципові питання не обговорюються на Банковій. За всіма законами демократичного суспільства, треба було б започаткувати національну дискусію з цих проблем, аби дізнатися думку громадян про параметри перемоги. Нагадаю, що за даними опитування Центру Разумкова та Фонду «Демократичні ініціативи», близько 92% українців вірять у перемогу України над російським агресором (UAINFO.org, 8.05.2023).

4.

Скажемо прямо: Захід боїться як поразки України, так і рішучої її перемоги, яка означатиме не лише воєнний розгром Московії, але й знищення так званої «другої російської республіки» – путінської федерації, яка не є ані федерацією, ані республікою, а перетворена зусиллями чекістської влади на терористичну монархію часів Івана Грозного з ядерною зброєю.

Байден, Столтенберг та інші союзники, не кажучи вже про Макрона, сподіваються пройти «крізь крапельки» – перемогти росію, не руйнуючи її внутрішню конструкцію, не доводячи путіна до останньої стадії сказу, тобто до ядерного самогубства. Країни-члени НАТО, а Україна і поготів, не збираються окупувати росію, як це вчинили Об'єднані нації в 1945 році з нацистською Німеччиною. Тому в певному сенсі Мордор може залишатися непереможним, навіть після краху на фронті. Події всередині самої росії – нова російська революція, наприклад, – можуть дати відповідь на те, який вектор розвитку обере ця глибоко хвора країна.

Не виключено, що в майбутньому та позамайбутньому росія, охоплена конвульсіями нового реваншизму, залишиться джерелом Зла і смертельної загрози для України, інших миролюбних країн світу. Це буде найгіршим результатом цієї війни.

На запитання – що означатиме перемога України над росією, один польський чотиризірковий генерал відповів: «Це стан, за якого росія не зможе напасти на Україну упродовж багатьох років».

Відповідь на це запитання отримаємо не в майбутньому чи позамайбутньому, а завтра.

Юрій ЩЕРБАК,
письменник і дипломат, голова Ради Українсько-польського інформаційно-аналітичного Незалежного Медіа Форуму